

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 11, 2020 | 26.11.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.96](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.96)

УДК 339.5 (330:339.9)

Т. В. Капелюшна,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Державний університет телекомунікацій
ORCID ID: 0000-0001-7490-6751*

О. М. Гавриш,

*к. е. н., доцент, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Державний університет телекомунікацій
ORCID ID: 0000-0002-5756-0880*

В. П. Пильнова,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Державний університет телекомунікацій
ORCID ID: 0000-0002-9777-7451*

ДІАГНОСТИКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

T. Kapeliushna

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Entrepreneurship Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications*

O. Havrysh

*PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Entrepreneurship Trade and
Stock Exchange, State University of Telecommunications*

V. Pylnova

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Entrepreneurship Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications*

DIAGNOSTICS AND DEVELOPMENT TRENDS OF INTERNATIONAL TRADE IN UKRAINE

Дане дослідження проведено з метою діагностування проблем та виявлення тенденцій розвитку міжнародної торгівлі зі стратегічно важливими країнами-партнерами, а також формування пропозицій для забезпечення її ефективного розвитку. У статті відзначено роль і значення міжнародної торгівлі, яка залишається пріоритетною при формуванні зовнішньоекономічних зв'язків між державами. Наголошено на актуалізації питань щодо потреби створення сприятливих умов для ефективного провадження міжнародної торгівлі задля використання її як рушія економічного розвитку та посилення економічного становища держави. Проаналізовано обсяги експорту та імпорту, а також основні показники розвитку міжнародної торгівлі. Проведено діагностику стану міжнародної торгівлі. Виокремлено стратегічно важливих торговельних партнерів, зокрема країни Європейського Союзу, та наведено основні нормативно-правові документи, що регулюють взаємовідносини з європейськими країнами і формують стосовно цих країн зовнішню політику. Проаналізовано вихідні (експортні) та вхідні (імпортні) потоки товарів та послуг, динаміку обсягів експортно-імпортних операцій України відносно країн ЄС. Проведено аналіз товарної структури експорту товарів із України в країни ЄС та навпаки,

товарної структури імпорту в Україну з країн ЄС. Діагностовано, що Україна визначається експортно-сировинно спрямованою, залишається імпортозалежною (промисловість країни), визначено її галузеву спеціалізацію. На основі отриманих в результаті аналізу даних, вдалося окреслити умови, що формують тенденції розвитку міжнародної торгівлі на сьогодні. Запропоновано шляхи усунення виявлених негативних чинників з метою формування позитивних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі в майбутньому, які допоможуть: забезпечити економічне зростання, сприяти поповненню бюджету, посилити інвестиційну привабливість країни, сприяти притоку капіталу, позбутися високої залежності від імпорту на внутрішньому ринку (таким чином збільшуючи конкурентні можливості вітчизняних товарів), збільшити експорт конкурентних вітчизняних товарів та послуг, забезпечити вирівнювання платіжного балансу та усунути проблеми його дефіциту.

This article was conducted to diagnose problems and identify trends in international trade with strategically important partners. Also to form proposals to ensure the effective development of international trade. The article highlights the role and importance of international trade and its priority in shaping foreign economic ties between states. The importance of issues and the need to create favorable conditions for the effective conduct of international trade, as well as its use as a necessary element of economic development and strengthening the economic position of the state. An analysis of exports and imports, as well as key indicators of international trade development, has been carried out. Diagnosis of the state of international trade was carried out. Strategically important trading partners, in particular the countries of the European Union, have been identified. The main legal documents that regulate relations with European countries and shape their trade relations are presented. The analysis of export and import flows of goods and services was carried out, the analysis of dynamics of volumes of foreign trade operations of Ukraine concerning the EU countries was carried out. Next, an analysis of the commodity structure of exports of goods from Ukraine to EU countries and vice versa commodity structure of imports to Ukraine from EU countries. It was revealed that Ukraine supplies raw materials for export and remains dependent on imports (industry). Its branch specialization is defined. Based on the results obtained, it was possible to determine the conditions that shape the development trends of international trade today. The ways of elimination of negative factors which are revealed for the purpose of formation of positive tendencies of development of the international trade in the future are offered: to ensure economic growth, promote budget replenishment, strengthen the country's investment attractiveness, promote capital inflows, get rid of high dependence on imports in the domestic market (thus increase the competitiveness of domestic goods), increase exports of competitive domestic goods and services, balance the balance and eliminate the problem of its deficit.

Ключові слова: міжнародна торгівля; торгівля; експорт; імпорт; зовнішньоекономічна діяльність; імпортозалежність; розвиток міжнародної торгівлі.

Keywords: financing; international trade; export; import; foreign economic activity; import dependence; development of international trade; trade.

Постановка проблеми. Із початком нового тисячоліття все більшого значення набуває посилення та налагодження зв'язків між країнами світу, оскільки їх тісна взаємодія сприяє розвитку економіки. Тобто ефективність економіки країни залежить від ступеня інтеграції світових зв'язків, глобалізації взаємовідносин між державами, що впливає на позиції країни у глобальних рейтингах та сприяє стабілізації та збалансуванню її розвитку. В свою чергу глобалізаційні процеси призводять до активізації, лібералізації та спрощення ведення міжнародної торгівлі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика розвитку міжнародної торгівлі досліджувалася зарубіжними науковцям, серед яких: К. Люндблад, Д.Рікардо, Дж. Мадоси. Підґрунтям для аналізу теоретичних аспектів міжнародної торгівлі для багатьох вчених слугувала теорія конкурентних переваг М. Портера, яка й нині є актуальною.

Тенденціям розвитку міжнародної торгівлі присвячені наукові праці: Т.М. Мельник, К.С. Пугачевської, В.П. Вишневського, А.А. Мазаракі, Д.Ю. Венцовського, Ю.С. Осацької, О.М. Зінченко, Т.М. Ковтун. Слід зазначити, що проведені дослідження досить ґрунтовно окреслюють проблематику, але в умовах активного та

безперервного розвитку економіки нашої країни та процесу євроінтеграції, потребують подальшого поглибленого вивчення.

Формулювання цілей статті. Проведене дослідження проводилося з метою діагностування проблем та виявлення тенденцій розвитку міжнародної торгівлі (зі стратегічно важливими країнами-партнерами), а також формування пропозицій для забезпечення її ефективного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У міжнародних економічних відносинах ключовою сферою довгий час була саме міжнародна торгівля. Із розвитком фінансового ринку наприкінці минулого століття важливу роль почали відгравати фінансові операції, але міжнародна торгівля залишається пріоритетною при формуванні зовнішньоекономічних зв'язків між державами.

Забезпечення розвитку та створення умов для ефективного провадження міжнародної торгівлі посилює економічне становище країни, позитивно впливає на економіку країни, її світовий імідж. Вчений Д. Рікардо стверджував, торгівля дає доступ до іноземних товарів, а також до технологій, що дозволяє країнам, що розвиваються використовувати даний ресурс, що позитивно впливає на економіку [2].

На сьогодні опрацьовуються найбільш прийнятні варіанти регулювання взаємовідносин у міжнародній торговельній діяльності. Саме економічна інтеграція найбільшим чином сприяє покращенню розвитку країни, зростанню добробуту населення і при цьому оминає питання порушення державного суверенітету та національної безпеки. Керівниками політико-економічних утворень розглядаються заходи щодо регулювання взаємовідносин із європейськими країнами-сусідами. Із проголошенням незалежності розпочалися відносини між нашою державою та Європейським Союзом, а саме з того моменту, як представник ЄС, міністр закордонних справ Нідерландів, в офіційному листі визнав Україну незалежною. Навзаєм відповіла Україна у липні 1993 року Постановою Верховної ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України», в якій зазначалося: «Перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам» [1]. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна укладе Угоду про партнерство і співробітництво, здійснення якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом - до повного її членства у цій організації. На заміну вищезгаданій постанові 2010 року прийнято Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики», у ст. 11. якого зазначається, що однією із засад зовнішньої політики є: «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [3].

Міжнародну торгівлю формують вихідні (експортні) та вхідні (імпорتنі) потоки товарів і послуг. У більшості країн міжнародна торгівля становить значну частку валового внутрішнього продукту (ВВП). За ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» експорт (експорт товарів) - продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів [4].

Імпорт (імпорт товарів) - купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктах господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами [4].

Аналіз розвитку міжнародної торгівлі товарами та послугами вимірюється показниками:

- рівнем експорту (рівень експорту визначається як відношення обсягу експорту товарів та послуг до обсягу валового внутрішнього продукту);
- рівнем імпорту (співвідношення обсягу імпорту товарів до валового національного продукту з метою визначення імпортозалежності економіки країни);
- структурою експорту (структура експорту демонструє частку певних груп товарів в обсязі експорту, а за товарами, на які припадає найбільша питома вага товарів можна визначити галузеву спеціалізацію країни);
- структурою імпорту (визначає частку певних груп товарів в обсязі імпорту) [5];
- співвідношенням експорту та імпорту .

Розвиток торгівлі на міжнародному рівні впливає на основні макроекономічні показники, аналіз вищезазначених показників дозволить здійснити діагностику стану міжнародної торгівлі та виявити тенденції її розвитку.

За період з 2007 по 2017 рр., на думку Мельник Т. М та Пугачевської К. С., через домінування в економіці України випереджаючих темпів зростання імпорту (порівняно з експортом) сформувалася стійка тенденція до зростання від'ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу (до 228,6 млрд. грн. у 2017 р., що становить 7,7 % ВВП України) [10], Венцковський Д.Ю., Осацька Ю.Є., Зінченко О.М., Ковтун Т.М. та Магалова В.А. вказують на імпортозалежність внутрішнього товарного ринку України [11; 13; 14].

Аналізуючи ситуацію впродовж останніх трьох років, обсяг експортованих товарів та послуг зростав і становив: 52,56 млрд. дол. у 2017 р., 57,1 млрд. дол. у 2018 р. та 64,1 млрд. дол. у 2019 р. Рівень експорту свідчить про тенденцію до його скорочення, впродовж 2017-2019 рр. значення показника становили: 49,21% у 2017 р. та 44,40 % та 38,2 % відповідно у 2018 та 2019 рр. (табл. 1). Обсяг імпорту збільшився з 55,04 млрд. дол. у 2017 р. до 62,9 млрд. дол. у 2018 р., в 2019 р. становив 67,7 млрд. дол., що є негативною тенденцією, рівень імпорту вказує, що країна продовжує бути імпортозалежною. Сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів та послуг у 2017 р. було від'ємним і становило -2,48 млрд. дол., а у 2018 р. зменшилось на 3,3 млрд. дол.

відносно значення 2017 р. і становило - 5,8 млрд. дол. У 2019 р. сальдо залишалось негативним (-3,6 млрд. дол.), але покращилось на 2,5 млрд. дол. по відношенню до показника попереднього року.

Таблиця 1.
Динаміка основних показників розвитку міжнародної торгівлі за 2017-2019 рр.

Роки	ВВП, млрд. дол.	Обсяг експорту, млрд. дол.	Рівень експорту, %	Обсяг імпорту, млрд. дол.	Рівень імпорту, %	Сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів та послуг, млрд. дол.
2017	106,79	52,56	49,21	55,04	51,54	-2,48
2018	128,59	57,1	44,40	62,9	48,92	-5,8
2019	167,78	64,1	38,2	67,7	40,35	-3,6

Джерело: складено авторами за даними [6; 7; 12]

На сьогодні основними торговельними партнерами і стратегічно важливими для України залишаються країни ЄС, у 2019 р. питома вага 28 європейських країн у зовнішньому торговельному обороті товарів та послуг сягала близько 37,7 %, в 2018 р. – 40,3 %.

Частка експорту в країни ЄС у загальному обсязі експорту товарів з нашої держави складає близько 40%, (табл. 2, рис.1).

Таблиця 2.
Динаміка та питома вага обсягів експорту товарів та послуг з України в країни ЄС за 2017-2019 рр.

Країни	2017		2018		2019	
	Обсяг експорту, млрд. дол.	Питома вага, %	Обсяг експорту, млрд. дол.	Питома вага, %	Обсяг експорту, млрд. дол.	Питома вага, %
ЄС	20,13	38,3	23,03	40,3	24,17	37,7
Інші	32,43	61,7	34,07	59,7	39,93	62,3
Всього	52,56	100	57,1	100	64,1	100

Джерело: складено авторами за даними [6; 7; 8; 9; 12]

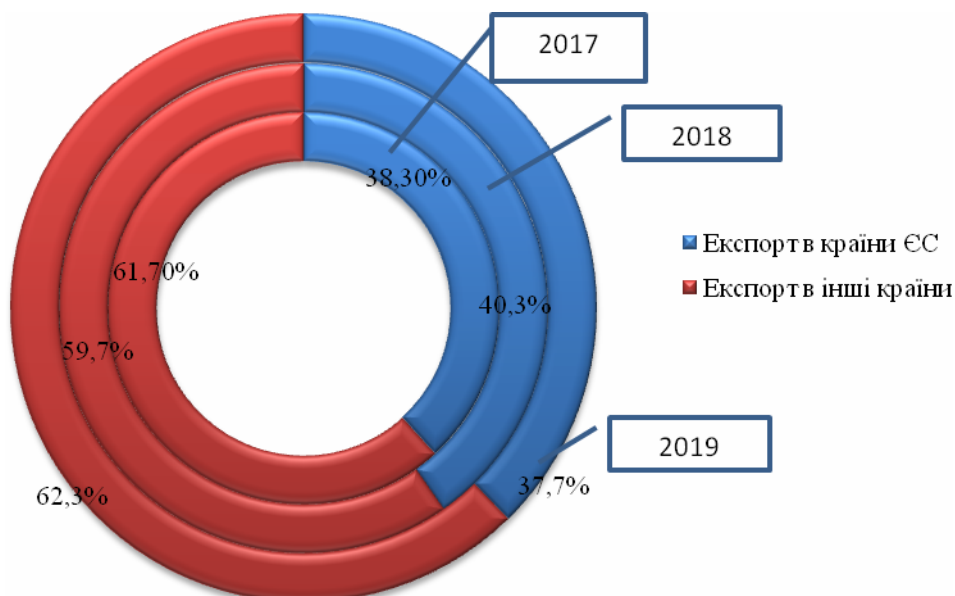

Рис. 1. Питома вага експорту в країни ЄС у загальному обсязі експорту товарів та послуг з України

Джерело: узагальнено авторами за даними [6; 7; 8; 9; 12]

Частка вивезених з України товарів та послуг в країни ЄС у загальному обсязі експорту складає 38,3 % у 2017 р., 40,3% - у 2018 р. та 37,7 % у 2019 р.

Питома вага ввезених на територію нашої країни товарів та послуг з країн ЄС у загальному обсязі імпорту становила: у 2017 р. - 42,4%, у 2018 р. - 41,8% та 42,4% у 2019 р. (табл.3, рис. 2).

Таблиця 3.

Динаміка та питома вага обсягів імпорту товарів та послуг в Україну з ЄС за 2017-2019 рр.

Країни	2017		2018		2019	
	Обсяг імпорту, млрд. дол.	Питома вага, %	Обсяг імпорту, млрд. дол.	Питома вага, %	Обсяг імпорту, млрд. дол.	Питома вага, %
ЄС	23,37	42,4	26,29	41,8	28,74	42,4
Інші	31,67	57,6	36,61	58,2	38,96	57,6
Всього	55,04	100	62,9	100	67,7	100

Джерело: складено авторами за даними [6; 7; 8; 9; 12]

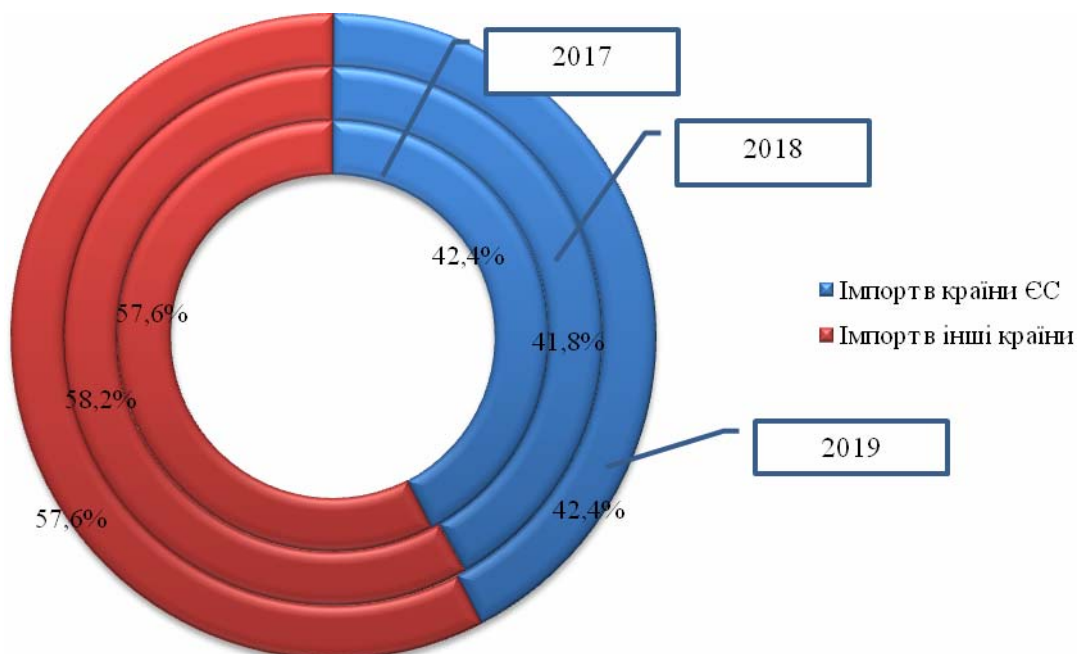

Рис. 2. Питома вага імпорту в країни ЄС у загальному обсязі імпорту товарів та послуг з України

Джерело: узагальнено авторами за даними [6; 7; 8; 9; 12]

Проаналізувавши обсяги експортно-імпортного товарообороту впродовж останніх чотирьох років, спостерігається, що обсяг експорту із країн ЄС перевищує обсяг імпорту в країни ЄС, так в 2019 р. різниця становила 4,98 млрд. євро. Найбільше товарів в нашу країну завозять із Німеччини (обсяг у 2019 р. становив 4,987 млрд. євро), Польщі (4,978 млрд. грн.), Угорщини (2,587 млрд. грн.), Литви (1,072 млрд. євро). Імпортується найбільше товарів у Польщу (2,660 млрд. євро) і така тенденція зберігається упродовж останніх трьох років. Також найбільші обсяги товарів походженням з України поставлялися в Італію (2,501 млн. євро), Німеччину (2,242 млрд. євро), Нідерланди (2,102 млрд. євро), Угорщину (1,581 млрд. євро).

Імпорт товарів збільшився у 2019 р. на 9,97% у порівнянні з попереднім роком (з 18,015 млрд. євро у 2018 р. до 19,811 млрд. євро у 2019 р.). Одночасно спостерігався приріст експорту товарів з України в країни ЄС на 11,91% (з 22,134 млрд. євро. зріс до 24,771 млрд. євро). Зростання обсягів пояснюється режимом поглибленої зони вільної торгівлі, яку було активовано з моменту укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, крім того до 1 жовтня цього року діяли додаткові торговельні преференції ЄС щодо лібералізації окремих товарів українського походження.

Сальдо торгівлі товарами та послугами впродовж 2016-2019 рр. залишалось негативним і у 2019 р. становило 17334,13 млн. дол.

Спостерігається тенденція до збільшення обсягів експорту та імпорту по деяким країнам за період 2016-2019 рр. (табл. 4).

Таблиця 4.

Динаміка експортно-імпортних обсягів товарів та послуг України відносно країн ЄС впродовж 2016-2019 рр.

Країни	Обсяг імпорту в ЄС, млн. євро				Обсяг експорту із ЄС, млн. євро			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Австрія	446,18	602,28	547,35	688,79	416,79	493,62	525,95	607,92
Бельгія	315,33	443,66	538,49	601,89	566,13	658,45	612,03	645,65
Болгарія	409,8	458,29	477,91	535,00	142,39	150,55	188,25	340,86
Хорватія	38,27	23,86	26,80	35,72	30,25	29,02	36,19	42,37
Кіпр	26,87	41,29	32,19	29,99	6,43	8,69	7,32	10,05
Чеська Республіка	635,52	763,46	857,31	944,22	803,13	1064,40	1224,82	1295,52
Данія	107,25	128,84	189,43	207,06	227,58	244,62	271,52	331,01
Естонія	66,67	90,87	113,91	104,22	71,45	75,320	87,18	139,00
Фінляндія	51,68	66,99	76,40	34,61	174,07	199,99	220,68	218,42
Франція	466,99	409,21	498,91	597,13	725,53	856,81	870,78	1062,39
Німеччина	1421,	1740,28	2 047,71	2242,11	3 647,09	4 437,82	4 585,18	4929,97
Греція	164,35	183,47	164,75	186,46	200,45	124,76	181,62	210,84
Угорщина	1105,31	1 642,79	1 538,36	1581,34	1 445,39	2 055,24	2 614,87	2587,99
Ірландія	43,21	38,87	47,25	84,89	39,35	44,26	49,82	65,42
Італія	1 984,04	2 476,73	2 623,73	2 501,42	1 096,71	1 384,84	1 635,15	1 755,33
Латвія	110,86	151,85	165,09	187,08	113,18	139,16	156,98	176,98
Литва	201,32	237,74	245,64	318,73	610,41	736,00	868,03	1072,89
Люксембург	4,92	7,38	7,44	9,7	14,62	12,98	15,77	27,49
Мальта	2,93	2,08	7,75	3,41	0,13	0,13	0,18	1,40
Нідерланди	899,29	1 527,71	1 509,03	2 102,16	775,86	926,94	1 057,42	1211,22
Польща	1 813,02	2 136,48	2 510,43	2 660,69	3 452,46	4 274,96	4 444,23	4978,96
Португалія	211,74	246,19	242,45	265,84	20,04	31,04	23,04	25,55
Румунія	705,18	807,62	835,78	930,28	400,52	486,77	513,65	605,07
Словаччина	442,87	611,23	651,98	543,27	408,74	524,68	494,34	626,58
Словенія	23,49	43,45	60,14	73,48	121,89	144,75	152,79	232,14
Іспанія	1 091,60	1 281,84	1 340,49	1 578,38	301,87	391,09	398,73	611,99
Швеція	70,39	74,95	70,12	86,01	364,03	341,15	315,67	370,44
Англія	323,29	452,11	588,41	677,37	451,02	464,89	582,71	587,63
Всього	13 183,43	16 691,53	18 015,24	19 811,21	16 627,51	20 302,94	22 134,91	24 77,078

Джерело: Складено авторами за даними [9]

Серед товарів, що експортувалися в країни ЄС у 2019 р. найбільша частка припадала на продукцію агропромислового комплексу та харчової промисловості (7,314 млрд. дол.), продукції металургійного комплексу (3,796 млрд. дол.), продукції машинобудування (3,087 млрд. дол.), мінеральні продукти (2,697 млрд. дол.), деревина та паперова маса (1,124 млрд. дол.), продукція легкої промисловості (1,006 млрд. дол.), різні промислові товари (0,96 млрд. дол.), продукція хімічної промисловості (0,763 млрд. дол.). Структура експорту товарів із України в країни ЄС за 2019 р. приведена на рис. 3.

Збільшення обсягів експорту товарів відбулось за всіма товарними групами і пов'язано зі значним зростанням експортного постачання товарів: кукурудзи, олії соняшникової, насіння свиріпи, макухи, електроенергії, ячменю, соєвих бобів. Тобто, у товарній структурі зовнішньої торгівлі лівову частку експорту складає сировина.

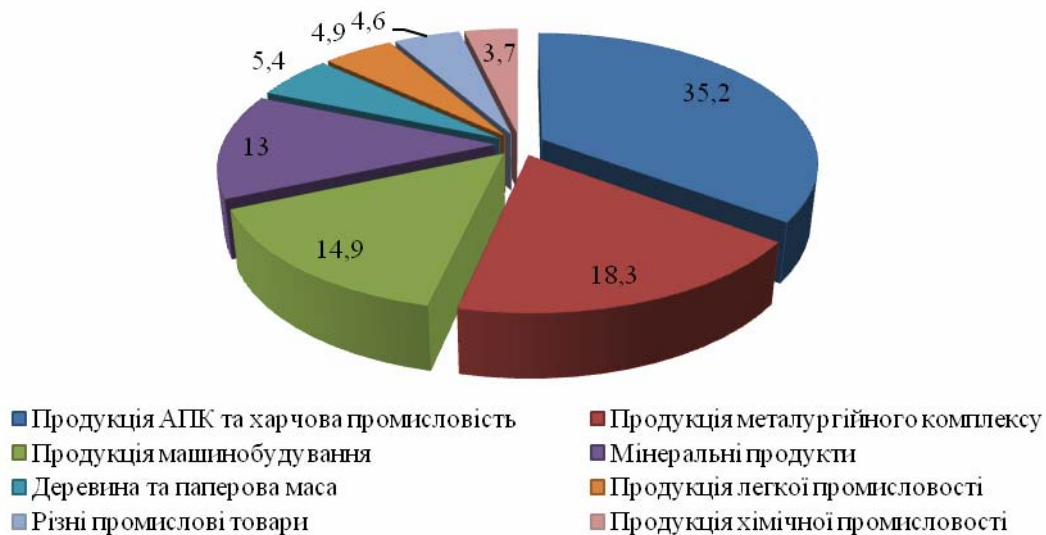

Рис. 3. Структура експорту товарів із України в країни ЄС за 2019 р.

Джерело: узагальнено авторами за даними [9; 12]

Імпортувалися з країн ЄС у 2019 р. в найбільшому обсязі: продукція машинобудування (20,555 млрд. дол.) , мінеральні продукти (12,984 млрд. дол.), продукція хімічної промисловості (11,048 млрд. дол.), продукція АПК та харчової промисловості (5,736 млрд. дол.), продукція металургійного комплексу (3,650 млрд. дол.), продукція легкої промисловості (3,132 млрд. дол.), різні промислові товари (2,328 млрд. дол.), деревина та паперова маса (1,310 млрд. дол.). Структура імпорту України з країн ЄС за 2019 р. наведена на рис.4.

Рис. 4. Структура імпорту в Україну з країн ЄС за 2019 р.

Джерело: узагальнено авторами за даними [9; 12]

Зменшення обсягів експорту на 2,6% (з 40,3% у 2018 р. до 37,7% у 2019 р.) відбулось за рахунок скорочення експортного постачання товарів: кукурудзи, олії соняшникової, насіння свиріпи, макухи, електроенергії, ячменю, соєвих бобів.

Отже, проаналізувавши товарну структуру вдалося з'ясувати, що Україна експортує в країни Європи сировину, здебільшого - зернові культури, метали, жири та олії тваринного та рослинного походження.

Найбільшу частку в імпорті України з країн ЄС займають: автомобілі легкові, лікарські засоби, добрива із вмістом азоту, фосфор та калій, електрогенераторні установки, нафтопродукти, азотні добрива. Імпорт товарів збільшувався щорічно і зріс у 2019 році на 6,63 млрд. євро у порівнянні з 2016 роком.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Результати проведеного дослідження засвідчують, що Україна залишається експортно-сировинно спрямованою. Крім того, рівень імпорту, який становить більше 40% впродовж досліджуваного періоду, вказує на збереження стійкої тенденції імпортозалежності країни, зокрема вітчизняної промисловості та зростання частки на ринку конкурентного імпорту.

В економіці країни випереджувальними темпами, у порівнянні з експортом, зростає імпорт, що формує тенденцію до збереження від'ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу впродовж останніх років.

Така ситуація є несприятливою для формування інвестиційної привабливості та нормального інвестиційного клімату, тому потрібно розглядати міжнародну торгівлю та міжнародні економічні відносини, як домінуючі напрями у політиці держави. Ефективна зовнішня торгівля забезпечить економічне зростання, поповнення бюджету, посилить інвестиційну привабливість країни і сприятиме притоку капіталу, дозволить внутрішньому ринку позбутися залежності від імпорту, таким чином збільшуватиме можливості експорту конкурентних вітчизняних товарів та послуг, що в свою чергу, призведе до вирівнювання платіжного балансу та усунення проблеми його дефіциту.

Вирішення зазначених проблем нагальне й можливе за рахунок: сприяння розвитку підприємництва у сфері торгівлі; створення сприятливих умов кредитування, що дасть змогу національним виробникам оновлювати основні засоби за рахунок доступного фінансового ресурсу й одночасно вирішить проблему технологічного відставання у виробництві; інституційного забезпечення стратегії та політики розвитку зовнішньої торгівлі України; стимулювання економічної активності, як суб'єктів господарювання, так і домогосподарств, за рахунок перегляду системи оподаткування, зниження фіскального навантаження; використання фінансових та податкових преференцій для пріоритетних сфер, які слугуватимуть підґрунтям для розвитку реального сектору економіки; зниження імпортозалежності виробництва за рахунок застосування спеціального додаткового мита на імпорт у разі виникнення потреби регулювання цін на певні групи товарів та послуг; усунення неправомірних схем ввозу товарів, їх переміщення для формування «правильної» ціни імпортованих товарів, що тим самим забезпечить конкурентність цін на товари вітчизняного виробника.

Список літератури.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Дата звернення: 19.09.2020)
2. Ricardo D. *The Principles of Political Economy and Taxation* / D. Ricardo. – London: J.M. Dent and Sons, 1948. – 316 p.
3. Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>. (Дата звернення: 10.09.2020).
4. Закон України від 16.04.1991 № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>. (Дата звернення: 21.06.2020).
5. Щербина С. В. *Торговельна політика: конспект лекцій для слухачів спеціальності "Державне управління"* / С. В. Щербина. - К. : НАДУ, 2012. - 60 с.
6. Річні національні рахунки. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Дата звернення: 18.07.2020).
7. Валовий внутрішній продукт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Дата звернення: 28.08.2020).
8. Evenett S.J., Fritz J. *Going it alone. Trade policy after three years of populism. The 25th Global Trade Alert Report.* 2019. London: CEPR Press [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globaltradealert.org/reports>. (Дата звернення: 28.09.2020).
9. *Trade Policy Review: European Union. Trade Helpdesk.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics> (Дата звернення 07.07.2020).
10. Мельник Т. М., Пугачевська К. С. Детермінанти імпортозалежності економіки України. Проблеми економіки. № 2 (40), 2019. С.53-61.
11. Венцовський Д. Ю. Імпортозалежність внутрішнього товарного ринку у контексті загроз економічної безпеки України. *Ефективна економіка.* № 10, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4389> (Дата звернення 10.08.2020).
12. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Зовнішня торгівля (аналітика): офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=ce61591c-858a-4e77-885e-edabb095097c&tag=ZovnishniaTorgivlia-analitika>. (Дата звернення: 17.08.2020).
13. Осацька Ю.Є., Зінченко О.М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений.* 2016. № 12. С. 814-817.
14. Ковтун Т. Д., Магалова В.А. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародної торгівлі товарами. *Бізнес Інформ.* 2018. № 3. С. 101-107.

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), “Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Accessed 19 August 2020).
2. Ricardo, D. (1948), *The Principles of Political Economy and Taxation*, J.M. Dent and Sons, London, UK.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *The Law of Ukraine "On Principles of Domestic and Foreign Policy"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (Accessed 10 September 2020).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), *The Law of Ukraine “On foreign economic activity”*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>. (Accessed 21 June 2020).

5. Shcherbyna, S.V. (2012), *Torhovelna polityka: konspekt leksii dlia slukhachiv spetsialnosti "Derzhavne upravlinnia"* [Trade policy: a synopsis of lectures for students majoring in "Public Administration"], NADU, Kyiv, Ukraine.
6. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Annual national accounts", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 18 July 2020).
7. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Gross domestic product", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 28 August 2020).
8. Evenett, S.J. and Fritz, J. (2019), "Going it alone. Trade policy after three years of populism. The 25th Global Trade Alert Report", CEPR Press, London, available at: <https://www.globaltradealert.org/reports> (Accessed 28 September 2020).
9. European Union (2020), "Trade Policy Review: Trade Helpdesk", available at: <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics> (Accessed 7 July 2020).
10. Melnyk, T.M. and Puhachevska, K. S. (2019), "Determinants of import dependence of the Ukrainian economy", *Problemy ekonomiky*, vol. 2 (40), pp.53-61.
11. Ventskovskiy, D.Yu (2015), "Import dependence of the domestic commodity market in the context of threats to Ukraine's economic security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4389> (Accessed 10 Aug 2020).
12. The official web-site of the Ministry for Development of Economy (2020), "Trade and Agriculture of Ukraine Foreign trade (analytics)", available at: <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=ce61591c-858a-4e77-885e-edabb095097c&tag=ZovnishniaTorgivlia-analitika>. (Accessed 17 August 2020)/
13. Osatska, Yu.Ye and Zinchenko, O.M. (2016), "International trade: current status and development prospects". *Molodyi vchenyi*, vol. 12, pp. 814-817.
14. Kovtun, T. D. And Mahalova, V.A. (2018), "Current state and prospects of international trade in goods". *Biznes Inform*, vol. 3, pp. 101-107.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2020 р.